

XXVII. Országos Honismereti Akadémia

Zalaegerszeg, 1999. július 5.

Kanyar József

Megnyitó

Tisztelt Honismereti Akadémia! Kedves Hallgatóim! Kedves Vendégeink!

Immár évtizedek óta ezt a kalendáriumi időszakot – Péter és Pál után – a *hazai honismereti mozgalom* sátoros ünnepének tartjuk, benne a mostani 27. számú akadémiánkkal. A *nemzet ünnepi seregszemléjének* mérleg- és programalkotó tanácskozára jöttünk most is egybe! A honismereti mozgalom az elmúlt diktatúra idején hazánkban – a szó nemes értelmében – valamiféle „izgatásnak” volt nevezhető, *társadalom és történelem bírálóknak, lázadásnak az elnemzetiellenítő ideológia ellen, s védelemnek a magyarság érdekeinek és értékeinek elsikkasztására való politikai törekvések ellen akkor, amikor a nemzet identitástudatát, lelkét és szellemiségét akarták kicserélni s öntudatát imperatív keménységgel szíjjelelteni.* Kis bátorsággal azt is mondhatnám, hogy maga volt 1956 szellemének az elősegítője is, amikor nemzeti önértékében és érzületében taposták a magyarságot.

Minden eszmei és elvi megnyilatkozásunk, tettünk és programunk, akár hősi halottaink hatalmas emlékeinek és sírkeresztjeinek demonstrációi, akár elkonfiskált történelmi neveink, falvaink és termőföldjeink elkobzására irányuló hatalmi törekvések ellen végeztük tiltakozó viszaperteléseinket.

Honismereti munkánk reneszánszát teremtette meg ez az elnyomás is, *dívatá téve a hely- és a szülőföldtörténet kutatását, történelmünk adatszolgáltató forrásainak közkincsé tételét.* Mozgalmunk kiadványai így lettek történelmi források és emlékezet-könyvek, amelyek a szülőföld közösségteremtő nemzettudatát erősítették, *így válván azok nemzeti tudatunk környezetvédelmévé és annak erősítővé.*

Ám nemcsak akkor, hanem még ma is nehéz a küzdelem a piacosított kultúra, az új liberalizmus sivatagosító globalizációja ellen. Ma már nemzeti történelmünk egységét is kettévágta a pusztító skizma!

Akadémiánk központi témájául a *közgyűjteményeket és a közművelődési intézményeket*, valamint a *honismereti mozgalmat* tűzte napirendjére. Örömteljes döntése ez szövetségünknek és zalaegerszegi akadémiánknak. Eszembe jutott, amikor a diktatúra idején 1987-ben *Esdő szó a magyar művelődésért és a magyar vidékért* címmel kellett felszólalnom a parlament felsőházában a *gigantomán körzetesítési tendenciák ellen*, amikor „szerepnélküli” falvakká degradálták le településeink jórészét, amelyekből evakuálták az igazgatási és a gazdasági egységeket, sőt még az iskolákat is, meggondolatlan felelőtlenséggel. *A nem alapellátást biztosító intézmények fogalmát is kitalálva, jelentős anyagi eszközöket vontak el a kultúrától!* Ekkor az egyik országos összejevetelen tettem szóvá: „Szeretném megkérdezni, hogy a nemzeti tudat, a történelmi közművelődés és közműveltség, a történelmi kutatások *bázisintézményeit*: a magyar közgyűjteményeket, a levéltárakat, a múzeumokat, a könyvtárakat *miért nem nevezhetjük alapellátást biztosító intézményeknek?* Vigyázzunk arra – mondtam akkor –, hogy ezek az elvonások ne segítsék elő kulturális életünk *külterjességét*, nehogy általuk *szubkulturális zsilipeket is felnyissanak ezek a korlátozások!* Ne engedjük halmozottan hátrányos helyzetbe sodorni falvaink önkormányzati szerveit, sokszor még történelmi neveiket és dűlőneveiket is elorozva tőlük. A magyar falu sohasem volt „szerepnélküli” falu, legfeljebb arra degradálták. Ne engedjük iskoláink evakuálását se végrehajtani hazánkban!”

Most pedig – mindannyiúnk örömeire – honismereti akadémiánk központi témájává tettük közgyűjteményeink sorsát, a közművelődés, de tudományos életünk és honismereti mozgalmunk alapvető *intézményeinek századok óta végzett munkáját is.* Legyenek honismereti akadémiáink *nemzeti intézményeink ünnepnapjairól* szóló tanácskozások színterei, amelyeken az ország-

ből összeragelt honismereti követek tanácskoznak a nemzet és a hazai kultúra százados múltú intézményeiről, amelyek nélkül nem tudná a honismereti mozgalom sem feladatát végezni! E dokumentációt kutatva – mérlegre kellene tenni – micsoda előadások hangzottak el rajtok, micsoda disszertációk tudományos feldolgozására adnak lehetőséget azok, ezért hangosan – de félve is – ki kell mondanunk: *meg kellene írni a honismereti mozgalom regényét, párhuzamban pedig a honismeret-történelem kiadványainak repertóriumát is elkészítve, folytatva a honismereti központi könyvtár már elkezdett munkáját és a Szlavóniában elpusztított Kórógy iskoláinak könyvekkel való ellátását.* E munkákhoz életre kell hívni és működtetni a mozgalom *munkaközösségeit*, abronccsal egybefogva a tájak – nép és nemzet-történet-honismereti mondandóinak – *enciklopédikus gyűjteményeit* a haza irányába mutató történeti forrásszövegeivel, a régiók *bibliográfiáival és repertóriumáival.* Elkészítve – párhuzamban – a honismereti szövetségek *kiemelkedő személyiségeknek alkotó munkáit!* Egyszerre a több száz esztendő műveket és a diktatúra idejében végzett legfőbb eseményeit: együtt a honismeret *enciklopédiáját!* Ez pedig tudományos munka a javából, katedrák is kellenének hozzá, csak éppen azt nem tudom, hogy miért nem akartak a történelmet tanító egyetemeink és főiskoláink ilyen kutatásokat végezni! Mind a mozgalom, mind pedig a benne dolgozó kutatók e munkára érdemesültek. A honismeret munkásai nem voltak soha *udvari történetírók*, sokszor végezték munkájukat a „kertek alatt”, feljegyezve azt, amit lehetett, amit *szabadott*, mégis a *hasznos kerek egészet a tilalmas mondanivalókkal együtt!* Olyan értékes személyiségekről van szó soraikban, *akiknek igazi otthonuk volt a történelem:* a haza ügye, akik így váltak nemzeti önismeretünk és tudatunk gyarapító tollforgatóivá és kutatóivá. Ezek voltak a Mr. Sárospatakok (Újszászy Kálmánok), Mr. Szögedi (Bálint Sándorok) és a jeles többiek, azok a tudós személyiségek, akik szakmonográfiákat hoztak létre és 60–70 éves történelmi olvasókönyvet és sok ezer esszét: tanulóifjúságunk irányító és nevelő iskoláiban tanítók és a tanulók részére a nemzet múltjának és jövőképeinek a megrajzolásával és sorskérdéseinek a bemutatásával.

Közeledünk a nemzet *legjelesebb és legtudatosabb* írójának és szellemi organizátorainak centenáriumaához és a szárszói konferenciák fókuszában álló újzredévi megrendezéséhez, amely *Németh László „legszebb órája és legnagyobb, legbátrabb tette volt”* az elmúlt század „új konstanzai zsinat” történelmi manifesztációján. A *század legnagyobb* konferenciája után az *új évezredben* is annak kell lennie a konferenciának!

